

Tiina Harjula

TOIMIJOIDEN KOKEMUKSIA VARHAISEN TUEN PERHELEIRITOIMINNASTA

Toimijoiden kokemuksia varhaisen tuen perheleiritoiminnasta

Tiina Harjula
Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali- ja terveysalan yksikkö
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tekijä: Tiina Harjula

Opinnäytetyön nimi: Toimijoiden kokemuksia varhaisen tuen perheleiritoiminnasta

Työn ohjaaja(t): Riikka Suokas ja Aira Vanhala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2011

Sivumäärä: 51 + 3 liitesivua

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvailla varhaisentuen perheleirien toimijoiden kokemuksia perheleiritoiminnasta. Tavoitteenani on saada toimijoiden kokemustietoa perheleireistä, jota perheleirin työntekijät voivat halutessaan käyttää toimintansa kehittämiseksi. Toimijoina leireillä ovat olleet neuvola, päivähoito, seurakunta, perhetyö, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Martta-järjestö, sosiopiskelijöitä ammattikorkeakoulusta ja yksi vanhempi vapaaehtoisena.

Tutkimustehtävänäni oli selvittää, millaisia kokemuksia perheleirin toimijoilla on perheleiritoiminnasta. Opinnäytetyö käynnistettiin syksyllä 2010 Lapsen hyvä arki -hankkeen kautta. Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Keräsin tutkimusaineiston avoimella ryhmähaastattelulla.

Tutkimustulosten mukaan perheleiritoiminta on työmuoto, jossa työntekijöitä tarvitaan paljon. Moniammatillisuuden kautta perheleirille saatiin riittävä määrä työntekijöitä. Toisaalta toimijat kokivat moniammatillisuuden myös rikkaudeksi, ja jokainen toimija koettiin tasavertaiseksi ja tärkeäksi. Tulosten mukaan perheleiritoiminta vaatii paljon käytännön järjestelyjä. Perheleiriä luonnehdittiin matalan kynnyksen kohtaamispaikaksi, jossa perheet ja työntekijät kohtaavat toisensa. Lisäksi perheleiritoiminta tarjoaa lapsille esimerkiksi mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitoja ja nähdä muita ihmisiä. Äideille perheleiri tarjoaa yhdessäolon ja vertaistuen lisäksi omaa aikaa, virkistytymistä ja mahdollisuuden oppia uusia asioita toisiltaan ja ohjaajilta.

Asiasanat: perhetyö, varhainen puuttuminen, moniammatillisuus, sosiaalipedagogiikka, vertaisryhmä

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Author: Tiina Harjula

Title of thesis: Practitioners' Experiences of Activities Provided by an Early Intervention Family Camp

Supervisors: Riikka Suokas & Aira Vanhala

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2011

Number of pages: 51+3 appendix pages

BACKGROUND: The purpose of this thesis was to describe the practitioners' experiences of the activities provided by an early intervention family camp. This study was commissioned by the project Lapsen hyvä arki

AIM: My goal was to examine family camp practitioners' experiences of early intervention family camp activities.

METHOD: Family camps were organized multiprofessionally. The multiprofessional team included public health nurses, workers from Martha Association and Mannerheim League for Child Welfare, a church deacon, childminders, family workers, students from University of Applied Sciences and a parent as a volunteer. This thesis was a qualitative case study. I collected the data using an open-group interview and nine family camp practitioners took part in the interview. I used the method of content analysis to get the results.

RESULT: According to the respondents a lot of workers were needed in a family camp. By employing a multiprofessional team it was possible to get enough workers to the family camp. The multiprofessional team was a necessity but also richness. When arranging a family camp, a lot of organizational work had to be done. According to the respondents, it was easy for families to take part in a family camp. For children family camp activities offered the possibility to develop social skills and meet people. Besides being together mothers had time for themselves, they enjoyed recreational activities and had a chance to learn new things from each other and family camp workers.

CONCLUSION My conclusions is that family camp activities are useful and important and multiprofessional team work fits very well in when arranging early intervention family camps.

Keywords: social pedagogy, early intervention, multiprofessional, family camp, peer group

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ.....	5
1 JOHDANTO	6
2 Teoreettinen viitekehys	9
2.1 Sosiaalipedagogiikka.....	9
2.2 Perhetyö ja varhainen tukeminen.....	11
2.3 Moniammatillinen yhteistyö	15
2.4 Vertaistuki ja vertaisryhmä	16
3 Tutkimuksen toteuttaminen.....	18
3.1 Tutkimusmetodologia	18
3.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä	19
3.3 Kohdejoukko ja aineiston keruu	20
3.4 Aineiston analysointi.....	21
3.5 Opinnäytetyön eettisyys	23
3.6 Opinnäytetyön luotettavuus.....	24
4 Perheleirin organisoiminen moniammatillisesti ja monitoimijaisesti	26
4.1 Moniammatillisuus ja monitoimijuus apuna perheleiriä järjestettäessä ...	27
4.2 Käytännön asioita, jotka tulee ottaa huomioon perheleiriä järjestettäessä	28
4.3 Perheleirillä tarvittava osaaminen ja sen kehittäminen.....	30
5 Varhainen tukeminen perheleirillä.....	32
5.1 Matala kynnyks perheleirillä ja myöhemmin.....	33
5.2 Yhteisöllisyys perheleirillä.....	34
5.3 Äitien saama tuki perheleirillä.....	35
5.4 Lasten saama tuki perheleirillä	36
6 Johtopäätökset	38
7 Pohdinta.....	42
LÄHTEET	45
LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Lapsille kehittymisen ja kasvun lähtökohtia ovat turvallisuuden tunne ja luottamus. Näitä lähtökohtia edistävät tasapainoiset perheolot ja ihmissuhteet, lapsen iälle sopiva kasvatus, haasteet ja vastuut, kaverisuhteet sekä lapsen yksilöllisyyden hyväksyminen. Kuitenkin pienituloisuus ja tulojen eriarvoisuus lapsiperheissä ovat kasvaneet voimakkaasti. Lisäksi vanhempien haasteena on nykyään eläminen yhä monimuotoisemmissa arjen käytännöissä. (Helminen 2006, 15–22.) Taloudellista eriarvoistumista voidaan helpottaa tulonsiirroilla, mutta lapsiperheet tarvitsevat myös henkistä, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. Vastuu niiden tarjoamisesta on kodeilla ja esimerkiksi päivähoitolla, äitiys- ja lastenneuvolalla, kolmannen sektorin toimijoilla sekä kirkon lapsi-, nuoriso- ja diakoniatyöllä. Riittävät peruspalvelut tukevat lapsia ja lapsiperheiden hyvinvointia. (Helminen 2006, 28–29.) Tukea pitäisi tarjota perheille jo varhaisessa vaiheessa, jolloin suuria ongelmia ei vielä ole. Koska varhaisen tuen menetelmät ovat työmuotona vielä melko uusia, on niiden monimuotoisuutta syytä kuvata, jotta toiminta voi tulla konkreettisemmaksi ja kehittyä. (Lounatvuori & Lindqvist 2008, 11–12.)

Tämä opinnäytetyö liittyy eräässä Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevassa kuntayhtymässä moniammatillisesti ja monitoimijaisesti toteutettuihin varhaisen tuen perheleirien kokemusten kartoitukseen. Mukana oli Lapsen hyvä arki -hanke, joka kuuluu yhtenä neljästä osahankkeesta Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveystyöpalvelut hankkeeseen (PaKaste). Lapsen hyvä arki -hanke kohdistuu Pohjois-Pohjanmaalle. (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2011a, hakupäivä 30.8.2011.) Lapsen hyvä arki -hankkeen päätavoitteita ovat lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Toinen päätavoite on lasten ja perheiden palvelujen laadun sekä vaikuttavuuden parantaminen. Päätavoitteisiin liittyviä Lapsen hyvä arki -hankkeen tavoitteita ovat moniammatillisen kumppanuuden edistäminen,

varhaisen tunnistamisen ja tukemisen edistäminen, henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittäminen, asiakkaan osallisuuden ottaminen huomioon ja tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön työn välisen yhteyden kehittäminen. (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2011b, hakupäivä 30.8.2011.)

Perheleirejä järjestettiin kaksi vuoden aikana ja lisäksi perheille järjestettiin yhden päivän kestävä tapaaminen. Leireille osallistui yksinhuoltajaäitejä ja heidän lapsiansa. Moniammatilliseen ja monitoimijaiseen tiimiin kuului toimijoita neuvolasta, päivähoidosta, perhetyöstä, seurakunnasta, Mannerheimin lastensuojeluliitosta, Martoista ja sosionomiopiskelijoita ammattikorkeakoulusta sekä vapaaehtoisena yksi vanhempi. Tutkimus on kvalitatiivinen, ja se perustuu fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen. Tarkoitukseni on kuvailla perheleirien toimijoiden kokemuksia varhaisen tuen perheleiritoiminnasta. Tutkimustehtävänäni on selvittää, millaisia kokemuksia perheleirin toimijoilla on perheleiritoiminnasta. Tutkimusaineisto muodostuu avoimesta ryhmähaastattelusta, johon osallistui yhdeksän perheleirin toimijaa. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen ytimenä on perhetyö. Viitekehyksessä tarkastelen myös moniammatillisuutta ja vertaistukea, jotka ovat keskeisiä osa-alueita tällä varhaisen tuen perheleireillä. Lähestyn perheleiri-toimintaa sosiaalipedagogisesta näkökulmasta.

Opinnäytetyöni käynnistyi lokakuussa 2010 Lapsen hyvä arki -hankkeen ansiosta. Koulussa kuulin hankkeesta ja mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyötä sen yhteydessä. Tutustuin Lapsen hyvä arki -hankkeen opinnäytetyöaihi-oihin. Aihiosta löytyi minua kiinnostavia aiheita, ja otin yhteyttä Lapsen hyvä arki -hankkeen projektipäällikköön ja tiedustelin mahdollisuutta tehdä opinnäytetyötä projektin yhteydessä. Kerroin, minkälaiset aiheet kiinnostavat minua, ja ehdotin muun muassa opinnäytetyötä varhaisesta tukemisesta. Hankkeesta ehdotettiin varhaisen tuen perheleirien työntekijöiden kokemusten kartoittamista. Aihe oli mielestäni ajankohtainen ja tuntui sopivan hyvin mielenkiinnonkohteeseeni, ja päätin alkaa tekemään siitä opinnäytetyötä. Mielestäni Lapsen hyvä arki -hanke olikin sopiva minulle tehdä opinnäytetyötä, koska olen kiinnostunut tulevaisuudessa työskentelemään lapsien ja perheiden parissa ja olen painottanut opintojani varhaiskasvatukseen.

Omina oppimistavoitteina minulla oli perehtyä perhetyöhön, perheleireihin varhaisen tukemisen muotona sekä moniammatillisuuteen. Tavoitteenani oli oppia tekemään kvalitatiivinen tutkimus ja kehittää haastattelutaitojani. Sosiaalialan osaamiskompetensseista opinnäytetyöni liittyy läheisesti sosiaalialan eettiseen osaamiseen, koska tutkimuksen tekemiseen liittyy aina eettisiä kysymyksiä. Tämä opinnäytetyö kehittää myös sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista, koska perheleirillä on ollut mukana monia eri toimijoita. Toisaalta myös varhaisen tuen palvelut ja tässä tapauksessa nimenomaan perheleirit ovat osa tai ainakin niiden pitäisi olla osa sosiaalialan palvelujärjestelmää. Kun teen opinnäytetyötäni, minun on tärkeä ymmärtää myös sitä, minkä takia tarvitaan varhaisen tuen palveluja. Tätä kysymystä olen miettinyt ja mielestäni asian pohtiminen kehittää yhteiskunnallista analyysitaitoani. Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen on keskeinen osaamiskompetenssi tässä opinnäytetyössä, koska toimijoiden kokemuksia perheleireistä halutaan, jotta perheleiriä voidaan kehittää. Varhaisen tuen perheleirit ovat kunnassa uusi työmuoto, jota mallinnetaan osaksi varhaisen tuen moniammatillista ja monitoimijaista toimintamallia. Jotta perheleirejä voitaisiin kehittää, on tärkeää tehdä näkyväksi perheleirien toimijoiden kokemuksia perheleiritoiminnasta.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Käsitteelle sosiaalipedagogiikka ei ole olemassa yhtä tulkintaa, jonka kaikki ihmiset hyväksyisivät (Hämäläinen 1999,11). Sosiaalipedagogiikka voidaan ajatella muun muassa tieteenalana, koulutusalanana, työalana, oppialana, ammattialana tai yhteiskunnallisena liikkeenä. (Hämäläinen 1999, 20.)

Sosiaalipedagogiikalla pyritään yhteiskunnallisiin uudistuksiin. Sosiaalipedagogiikka kohtaa pedagogisilla keinoilla muun muassa yhteiskunnallisia epäkohtia. Pedagogisilla keinoilla autetaan myös huono-osaisia sekä edistetään hyvinvointia, oikeudenmukaisuutta, yhteiskuntarauhaa, yksilön vapautta ja yhteisvastuuta. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13–14.) Perusideana sosiaalipedagogissa toiminnassa onkin tarjota ihmisille, jotka ovat vaikeuksissa mahdollisuus osallistua, kohdata muita ihmisiä, toteuttaa itseään, tehdä mielekkäiksi koettuja asioita, tuntea itsensä tarpeelliseksi sekä etsiä suuntaa elämäänsä yhdessä muiden ihmisten kanssa. Parhaimmassa tapauksessa toiminta lähtee osallistujista itsestään, eikä siis ole ylhäältä organisoitua. (Hämäläinen 1999, 72).

Sosiaalisten ongelmien lieventämiseen pyrkivät pedagogiset strategiat pitävät sisällään usein ylisukupolvisen näkökulman. Tämä vahvistaa perhekeskeistä suuntautumista sekä sosiaalipedagogisessa ajattelussa että toiminnassa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 15.) Yksi erityinen sosiaalipedagogiikan taso on pedagoginen perhetyö (Hämäläinen 1999, 66).

Sosiaalipedagogiikka ei ole vain yhden ammattiryhmän oppiperusta, vaan sosiaalipedagogista ajattelutapaa voidaan käyttää kaikissa ammateissa, joissa tehdään ihmistyötä. Sosiaalipedagogisen työn lähtökohtia, tarkoitusta ja toimintamuotoja voidaan hahmottaa sosiaalipedagogisesta viitekehyses-

tä, kun sanalla sosiaalipedagogiikka tarkoitetaan laaja-alaisesti kaikissa ihmistyössä mahdollista ajattelutapaa. Voidaan puhua esimerkiksi opettajan, nuoriso-ohjaajan, terveydenhoitajan tai teologin työstä. Sosiaalipedagogista työtä ei tule rajata tiettyihin instituutioihin tai pelkistää tiettyihin työmuotoihin. Silti sosiaalipedagogiikan ammatillinen kehittyminen vaatii työmenetelmien kehittämistä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 18–19.)

Keskeisiä periaatteita sosiaalipedagogisessa työssä ovat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Sosiaalipedagogiikalle on tyypillistä käyttää luovaan toimintaan pohjautuvia työmuotoja. Tämä tarkoittaa sitä, että otetaan huomioon se mitä ihminen luonnostaan on, eli luova, yhteisöllinen ja elämyksiä etsivä. (Hämäläinen 1999, 67). Lapsen hyvä arki hankkeen alueella järjestetyt leirit perustuvat mielestäni juuri näille sosiaalipedagogiikan periaatteille. Yhteisöllisyys on yksi tärkeä leirin periaate. Toiminnallisuudesta ja elämyksellisyydestä kertoo muun muassa se, että leirillä on ollut esimerkiksi saunomista, uintia, äideille kasvohoitoa, lapsille pelejä, lipunnostoa, seurakunnan hetki ja leirikorun tekeminen.

Sosiaalipedagogiikka on usein identiteettiä rakentavaa keskustelutyötä. Ihmisen kanssa siis keskustellaan hänen elämänsä historiastaan, nykyisyydestä sekä tulevaisuudesta. (Hämäläinen 1999, 72–73.) Tyypillisiä sosiaalipedagogisia työmenetelmiä ovat erilaiset toiminnalliset pedagogiat ja terapiat, pedagoginen ryhmätyö, yhteisökasvatus eri muodoissa sekä yksilö- ja perhekohtainen neuvonta. (Hämäläinen & Kurki 1997, 19.)

2.2 Perhetyö ja varhainen tukeminen

”Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia” (Tilastokeskus 2010, hakupäivä 4.11.2010). Kuitenkin, kun vastataan kysymykseen, ketkä kuuluvat perheeseeni ei yleensä ajatella perhettä yleisesti vaan ajatellaan ”minun perhettä”. Yksilö siis itse määrittelee oman perheensä. (Pohjola 2005, 43.)

Tutkimani perheleirit perustuvat varhaiseen tukemiseen. Varhaisessa tukemisessa pyritään vastaamaan mahdollisimman varhain perheen tarpeisiin. Varhaiselle tukemiselle on tyypillistä pyrkimys tunnistaa lapsen hyvinvointia uhkaavia riskitekijöitä. Näihin riskitekijöihin tulisi puuttua ennen kuin niistä tulee suuria ongelmia. Tavoitteena varhaisessa tukemisessa on lapsen hyvinvointi, joka voidaan saavuttaa tukemalla perhettä ja vanhemmuutta. Kun työskennellään vanhemmuutta tukien, lapset eivät saa kuitenkaan jäädä vanhempien tarvitsevuuden varjoon, vaan heidän tulisi olla toiminnan keskiössä. Tuki toteutuu varhain, joka tarkoittaa sitä, että tuetaan varsinkin vauvoja pikkulapsiperheitä. (Lounatvuori & Lindqvist 2008, 11–17.)

Perhetyön ajatellaan olevan osa useita eri sektoreita ja toiminta – alueita kuten esimerkiksi sosiaalityötä, päivähoitoa, seurakunnan ja järjestön toimintaa. Perhetyön ideologian ajatellaan usein pohjautuvan perhekeskeisyyteen. Siitä huolimatta sen ympärillä työskentelevien tahojen tehtävät ja tavoitteet ovat erilaisia. Käsitteelle perhetyö ei siis ole olemassa yhtä määritelmää tai vakiintunutta työmuotoa. (Uusimäki 2005, 170.) Perhetyö voi olla asiakasperheen epävirallista tukemista ja arjen kasassa pitämistä. Toisaalta se voi olla myös perheiden syvällistä tukemista ja puuttumista perheiden elämään vahvojen ja virallisten väliintulojen kautta. (Heino, Berg, Hurtig 2000, 21.) Yksi perhetyön muoto on perheleirit, joita tutkin tässä opinnäytetyössä. Perheleiritoiminta on saanut alkunsa jo vuonna 1989, jolloin pääasiallisesti äi-

deille, mutta myös heidän pienimmille lapsilleen järjestettiin lomatoimintaa perustamalla kesäsiirtola niminen lomakoti. Mannerheimin lastensuojeluliitto järjesti perheleiritoimintaa ensimmäisen kerran vuonna 1983. (Taavitsaisen & Oranen 1985, 8-9.) Perheleirejä on järjestetty yhteistyössä eri tahojen kesken jo 1980-luvulla. Mannerheimin lastensuojeluliiton lapsiraportissa mainittiin aktiivisimpina yhteistyökumppaneina nuorisotoimi ja seurakunta. Lisäksi joillakin perheleireillä oli ollut yhteistyökumppaneina esimerkiksi Martat ja A-klinikka. (Taavitsainen & Oravainen 1985, 34.)

Tässä opinnäytetyössä perheleirin toimijoita ovat olleet perhetyöntekijä, terveydenhoitaja, päivähoidon työntekijä, seurakunnan diakoni sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton ja Marttaliiton työntekijä. Nämä eri toimijat lähestyvät perhetyötä hiukan erilaisista näkökulmista. Muun muassa toimijoiden koulutus ja yhteiskunnallinen tehtävä eroavat toisistaan. Lisäksi fyysinen paikka, missä perhetyötä toteutetaan, on perinteisesti ollut eri. Tällä perheleirillä kuitenkin kaikki toimijat ovat toteuttaneet perhetyötä samassa paikassa. Seuraavassa olen kuvannut kirjallisuuden kautta, minkälaista työtä nämä toimijat yleensä tekevät sekä heidän näkökulmaansa perhetyöhön.

Perheleireillä oli mukana **päivähoidon työntekijä**. Lain mukaan päivähoidon tavoite on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja kasvatustehtävässä. Lisäksi päivähoitolla edistetään lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehittymistä yhteistyössä kotien kanssa. (Laki lasten päivähoitosta 25.3.1983/304, Hakupäivä 19.2.2011.) Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan kasvatuskumppanuus, joka tarkoittaa vanhempien ja henkilökunnan sitoutumista toimimaan yhdessä tukien lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhemmilla on ensisijainen tuntemus ja kasvatusvastuu lapsistansa, kun taas henkilöstöllä on ammatillista tietoa ja osaamista sekä vastuu kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisesta. Jokaiselle lapselle, joka on päivähoitossa, tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Vanhemmat ja henkilökunta käyvät kasvatuskeskusteluja omasta lapsesta sekä yhteisiä keskusteluja muiden vanhempien sekä henkilökunnan kesken. Yksi kasvatuskumppanuuden tavoite on edistää vanhempien keskinäisiä yhteistyön muotoja ja tapoja. Kasvatuskumppanuuden ta-

voitteena on myös tunnistaa herkästi ja varhaisessa vaiheessa lapsen tuen tarve, johon vastataan luomalla toimintasuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33.)

Perhetyöntekijät tekevät työtä usein asiakkaan kotona. Perhetyö voi olla keskustelua perhetyöntekijän kanssa tai asiakkaan tukemista arjen toiminnoissa. Perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta, mutta myös järjestetään lapselle toimintaa, joka lisää hänen hyvinvointiansa. Kuitenkin perhetyössä on läsnä tuen lisäksi kontrolli. Perhetyössä keskeinen periaate on lapsen edun turvaaminen. (Reijonen, 2011 hakupäivä 30.10.2011.)

Seurakunnasta mukana tällä leirillä oli **seurakunnan diakoni**. Seurakuntien lapsityön keskuksen mukaan seurakunnan perhetyön tavoitteena on muun muassa tukea kokonaisvaltaisesti perheen ja lapsen hyvinvointia, toteuttaa kristillisyyttä perinteitä säilyttäen sekä uusia tapoja etsien ja toteuttaen. Tavoitteena on myös tukea sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja tukea seurakuntia luomaan yhteyksiä muihin perheiden kanssa työskenteleviin toimijoihin (Seurakuntien lapsityön keskus ry 2010a, hakupäivä 26.12.2010.) Seurakunnat järjestävät erilaisia tilaisuuksissa ja kerhoja, joissa perheet voivat jakaa vanhemmuuden iloa ja arkea. (Seurakuntien lapsityön keskus ry 2010b, hakupäivä 26.12.2010). Kuten päivähoidossa, myös seurakunnan perhetyössä toteutetaan kasvatuskumppanuus periaatetta. Kasvatuskumppanuus seurakunnassa tarkoittaa vanhempien sekä seurakunnan työntekijöiden toisiaan kunnioittavaa sitoutumista, jossa työskennellään lapsen kasvun hyväksi. (Seurakuntien lapsityön keskus ry 2010b, hakupäivä 26.12.2010.)

Tavallisimpia **terveydenhoitajien** käyttämiä työmuotoja ovat kotikäynnit, asiakkaan käynti vastaanotolla, puhelinneuvonta sekä erilaiset ryhmät ja ryhmäneuvolat. (Keskikylä & Wacklin 2008, 56).

Neuvolan keskeisin tavoite on lapsen mahdollisimman suotuisan kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen. Koska lapsen hyvinvointi ei yleensä toteudu ilman vanhempia, tarvitaan työskentelyssä myös perhekeskeisyyttä, joka on yksi neuvolatyön periaatteista. Se tarkoittaa sitä, että neuvolan asi-

akkaita ovat lapset, äidit ja isät ja heidän asiantuntijuus omasta perheestä on lähtökohtana toiminnalle. Kuitenkin tarvittaessa lapsen etu menee vanhempien edun edelle. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2004, 22.)

Neuvolatyön tehtäviin kuuluu lapsen ja perheen tasolla muun muassa antaa ajantasaista ja tutkimuksiin pohjautuvaa tietoa vanhemmille, seurata lapsen kehitystä, antaa rokotusohjelman mukaiset rokotteet ja ylläpitää rokotussuojaa, ohjata lapsi tarpeen vaatiessa muille asiantuntijoille hoitoon tai tutkimuksiin, tunnistaa ja puuttua lapsen ja perheen tuen tarpeeseen mahdollisimman varhain ja tukea vanhemmuutta, parisuhdetta sekä kasvatusta. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2004, 21.)

Tällä perheleirillä oli mukana **Mannerheimin lastensuojeluliiton työntekijä**. Mannerheimin lastensuojeluliitto on Suomen suurin lastensuojelujärjestö. Siellä on yli 92 000 jäsentä ja 565 paikallisyhdistystä. Näiden yhdistysten toimintaa tukee 13 piirijärjestöä. Mannerheimin lastensuojeluliitto on avoin kansalaisjärjestö, joka toimii lasten, nuorten ja lapsiperheiden oikeuksien ja etujen puolesta. MLL edistää myös lapsen ja lapsiperheen hyvinvointia, lisää lapsuuden arvostusta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa sekä tuo lapsen näkökulmaa päätöksentekoon. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005, hakupäivä 8.11.2010.) Mannerheimin lastensuojeluliiton tehtävänä on muun muassa edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä tasapainoisiksi ihmisiksi, kehittää ja vahvistaa lapsuutta suojelevaa kasvatuskulttuuria, tuoda yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon ajan tasalla olevaa tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden asemasta ja tarpeista sekä edistää lapsiperheiden hyvinvointia tarjoamalla vertaistukea ja osallistumismahdollisuuksia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005, hakupäivä 8.11.2010.)

Martat edesauttavat perheiden ja kotien hyvinvointia sekä kotitalouden arvostusta. Martta järjestö on poliittisesti sitoutumaton ja haluaa antaa jäsenilleen eli Marttoille valmiuksia omassa elinympäristössä sekä yhteiskunnassa vaikuttamiseen. Jäsenet toimivat asuinalueensa yhdistyksissä. Yhdistykset suunnittelevat ohjelmansa, josta tulee jäsenten toiveiden mukainen. Toiminnassa huomioidaan kuitenkin Marttojen perustarkoituksena ja vuoden teemat. (Marttaliitto 2010, hakupäivä 12.11.2010.)

2.3 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että asiantuntijoilla on yhteinen työ tai tehtävä, joka heidän tulee suorittaa, ongelma joka tulee ratkaista tai päätös joka tulee tehdä. Jotta asiantuntijat pääsevät tavoitteeseensa, he yhdistävät tietonsa ja osaamisensa. (Isoherranen 2008, 33.) Moniammatillista yhteistyötä sosiaali- ja terveys alan asiakastyössä voidaan luonnehtia eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyrkimyksenä on huomioida asiakkaan kokonaisuus. Tietoa prosessoidaan yhdessä, ja asiantuntijoiden tiedot ja taidot yhdistetään asiakaslähtöisesti. Vuorovaikutuksessa ammattilaiset pyrkivät rakentamaan yhteisen tapauskohtaisen tavoitteen ja luomaan yhteisen käsityksen eli sosiaalisen kognition tehtävistä toimenpiteistä tai ongelman ratkaisusta. Moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset ja verkostojen huomioiminen. (Isoherranen 2005, 14.)

Suomen kielessä on vain yksi moniammatillisen yhteistyön käsite, jota käytetään laajasti kuvaamaan asiantuntijoiden tekemää yhteistyötä. Käsitteellä moniammatillinen yhteistyö voidaan Suomessa tarkoittaa, moniammatillista rinnakkain tapahtuvaa työskentelyä asiakkaan kanssa tai sitä, että asiantuntijat muodostavat yhdessä yhteisen käsityksen ja asiakaslähtöisen tavoitteen. Pisimmälle vietyä käsite moniammatillisuus voi Suomessa tarkoittaa sitä, että asiantuntijat rikkovat työssään sovitusti roolirajoja. Englannin kielessä moniammatillisesta yhteistyöstä (multiprofessional) lisäksi käytetään kahta täsmentävää käsitettä, joita ovat interprofessional ja transprofessional. Viimeksi mainitut käsitteet kuvaavat pidemmälle kehittyneitä moniammatillista yhteistyötä. Inter-etuliitettä käytettäessä roolien, taitojen, tietojen sekä vastuiden yhteen sopeuttaminen korostuu, kun taas etuliite transfer sisältää ajatuksen tarkoituksenmukaisesta ammatillisesta roolirajojen rikkomisen mahdollisuudesta (Isoherranen 2005, 16–17.)

2.4 Vertaistuki ja vertaisryhmä

Vertaistuki tarkoittaa kohdattujen vaikeuksien, muun muassa vaativien elämäntilanteiden keskinäistä jakamista ilman asiakas, potilasroolia, titteleitä tai muita valmiita identiteettimäärytyksiä. Se on vakiinnuttanut asemansa sosiaali- ja terveysalan toimintamuotona 1990-luvun puolivälissä. (Hyväri 2005, 214.) Vertaistukea voidaan antaa ja saada usealla eri tavalla ja muodolla, muun muassa kahden henkilön kesken, ryhmissä tai verkostoissa. Suhde saattaa syntyä spontaanisti kahden samassa elämäntilanteessa olevan henkilön välillä, esimerkiksi silloin kun ennestään toisilleen tutut jäävät työttömiksi tai saavat lapsen. (Nylund 2005, 203.)

Nylund (1997, 6) käyttää tutkimuksessaan sanaa oma-apuryhmä yläkäsitteenä kattaen erilaisia ryhmätoiminnan nimityksiä, kuten esimerkiksi vertaisryhmä keskinäinen apu, keskinäinen tuki ja tukiryhmä. Nylundin (1997, 5-6) mukaan oma-apuryhmän ehkä tyypillisin määritelmä on, että se on tukiryhmä ihmisille, joilla on sama elämäntilanne tai ongelma. Ryhmän jäsenet haluavat vaihtaa kokemuksia sekä antaa ja saada tukea. (Nylund 1997, 5-6.)

Hyväri (2005, 215) erottaa sanan vertaisryhmä laajempänä käsitteenä muista vertaisuuden ja vertaisryhmien muodoista. Vertaisryhmällä voidaan tarkoittaa myös sellaisia vertaistoiminnan muotoa, joissa tuki ja auttaminen eivät ole yhteisöllisyyden keskiössä. Tällaisessa ryhmätoiminnassa ei siis välttämättä keskitytä pelkästään kriisien käsittelyyn vaan samalla luodaan ystävyysuhteita. (Hyväri 2005, 215.) Opinnäytetyössäni käytän sanaa vertaisryhmä, koska se kuvaa parhaiten tutkimieni perheleirien toimintaa. Leireillä pyritään mielestäni juuri yhteisöllisyyteen ja ystävyysuhteiden solmimiseen.

Vertaisryhmän voi perustaa joko kansalaiset tai ammattilaiset yksin tai yhdessä. Ryhmissä on tarkoituksena jakaa kokemuksia toisten ihmisten kanssa. Ei siis ole mahdollista keskittyä vain omaan tilanteeseen. Kahdenkeskiset

ystävien tapaamiset voivat muuttua säännöllisiksi ryhmätapaamisiksi tai verkostoiksi. Toisaalta vertaisryhmissä ja -verkostoissa käyvistä saattaa tulla ystäviä, jotka haluavat tavata kahden kesken. (Nylund 2005, 203.)

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Tutkimusmetodologia

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Tässä tutkimuksessa tapaus on Lapsen hyvä arki kehittämisalueella toteutettu varhaisen tuen perheleiri ja siitä saadut kokemukset. Tapaustutkimus ei ole menetelmä vaan lähestymistapa, jolle on ominaista joustavuus ja monipuolisuus (Eskola & Saarela-Kinnunen 2001, 168). Tapaustutkimuksella saadaan yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia (Hirsjärvi 2009, 134). Tapaustutkimuksen vahvuus on kokonaisvaltaisuus. On keskeistä, että käsiteltävä aineisto muodostaa tavalla tai toisella kokonaisuuden eli tapauksen (Eskola & Saarela-Kinnunen 2001, 159–160.) Tapaustutkimuksen kohteena voi olla yksilön lisäksi ryhmä tai yhteisö. Yleensä tavoitteena on ilmiöiden kuvailu. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä muun muassa haastattelemalla, dokumentteja tutkimalla ja havainnoimalla. (Hirsjärvi 2009, 135.) Hirsjärvi ym. (2009, 164) ovat koonneet kirjallisuuden perusteella kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tyypillistä suosia ihmistä tiedon keruun instrumenttina, suorittaa tutkimus luonnollisissa oloissa, käyttää induktiivista analyysia, käyttää laadullisia metodeja (esim. ryhmähaastattelu), valita kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti ja käsitellä tapauksia ainutlaatuisina. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Mielestäni nämä piirteet sopivat hyvin kuvaamaan tätä opinnäytetyötä.

Opinnäytetyöni perustuu fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen, koska tutkin perheleirin toimijoiden kokemuksia perheleiritoiminnasta. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusperinne kuuluu osana laajempaan hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 34). Fenomenologiassa tutkimuksen kohteena ovat kokemukset (Laine 2007, 29).

Hermeneuttisella tarkastelutavalla taas pyritään tulkintaan ja ymmärtämiseen (Varto 1992, 59). Fenomenologisessa tutkimuksessa tarvitsemekin hermeneutiikkaa tulkinnan tarpeen takia (Laine 2007, 31). Seuraavaksi käsittelemme kokemusten tutkimista.

Laineen (2007, 29) mukaan kaikki asiat merkitsevät meille jotakin ja kokemus muodostuu merkitysten pohjalta. Ihmiset ovat erilaisia, mutta yhteisön jäsenenä meillä on myös samanlaisia piirteitä ja samanlaista yhteisöllistä perinnettä. Tämä perinne auttaa ymmärtämään ja tulkitsemaan toisen ihmisen kokemuksia. (Laine 2007, 29–33.) Kun tutkitaan ihmisten kokemusmaailmaa, tulkinta onkin menetelmä, jolla voidaan parhaiten tunnistaa tutkimuskohteen laatu. Tulkinnat voidaan tehdä esimerkiksi testien tuloksista, haastatteluista ja mittauksista. (Varto 1992, 69.) Tässä opinnäytetyössä olen päättänyt tekemään avoimen haastattelun. Uskon, että tämä metodi on toimiva, kun halutaan selvittää ihmisten kokemuksia. Kohderyhmän henkilöt saavat vapaasti kertoa omista kokemuksista ja kuinka he ne ymmärtävät. Myös Laine (2007, 37) pitää haastattelua ja varsinkin sellaista, jossa käytetään avoimia kysymyksiä laajimpana keinona lähestyä toisen ihmisen kokemuksia.

3.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Jotta perheleirejä voitaisiin kehittää sekä levittää Lapsen hyvä arki – kehittämisalueilla, on tärkeää tehdä näkyväksi perheleirien työntekijöiden kokemuksia perheleiri toiminnasta. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvailla perheleirien toimijoiden kokemuksia perheleiritoiminnasta.

Tutkimustehtävänäni on selvittää, millaisia kokemuksia perheleirin toimijoilla on perheleiritoiminnasta.

3.3 Kohdejoukko ja aineiston keruu

Kohdejoukkona opinnäytetyössäni olevat henkilöt olivat erään Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevan kunnan varhaisen tuen perheleirien työntekijöitä. Työntekijöitä leireillä on ollut neuvolasta, päivähoidosta, perhetyöstä, Mar-toista, Mannerheimin lastensuojeluliitosta, seurakunnasta ja sosionomiopis-kelijoita ammattikorkeakoulusta sekä yksi vanhempi vapaaehtoisena. Toimi-joista yhdeksän pääsi paikalle haastatteluun. Leirejä oli pidetty yhteensä kaksi. Näiden kahden leirin lisäksi perheille oli järjestetty yksi päivän tapaa-minen. Minulle oli nimetty yhteyshenkilö, johon olin yhteydessä sähköpostit-se ja puhelimitse ennen haastattelua. Sovimme, että haastattelu pidetään leirin palautepäivänä. Haastattelu tapahtui seurakunnantiloissa huhtikuussa 2011. Tila oli rauhallinen, kun suljimme oven käytävälle. Yhteisesti sovimme, että voin laittaa nauhurin päälle jo heti palaverin alussa. Jos olisin haastatel-lut vain palaverin lopussa, olisi tutkimusaineistoni jäänyt luultavasti melko suppeaksi ja haastatteluun osallistuvat olisivat saattaneet joutua kertomaan samat asiat kahteen kertaan. Ajankohta haastattelulle oli mielestäni hyvä, koska toinen perheleiri oli pidetty vasta. Kokemukset perheleiristä olivat siis vielä tuoreessa muistissa.

Aineiston keruumenetelmänä käytin avointa ryhmähaastattelua. Hirsjärven (2009, 209) mukaan avoin haastattelu on lähellä keskustelua, eikä siinä ole kiinteää runkoa. Jos haastattelu olisi perustunut teemoihin, olisi se saattanut mielestäni rajata pois joitakin tärkeitä näkökantoja. Työntekijöillä on kuitenkin paljon sellaista tietoa, mitä en olisi osannut edes kysyä. Annoin haastatelta-vien purkaa leirin kokemuksia vapaasti. Muutaman kerran esitin syventävän kysymyksen haastattelun yhteydessä ja lopussa vielä kolme kysymystä. Keskustelu oli vilkasta ja monipuolista.

Aineiston keruumenetelmäksi valitsin ryhmähaastattelun, koska onhan työn-tekijät järjestänyt perheleirinkin yhdessä moniammatillisesti ja monitoimijai-sesti, jossa asioita ratkaistaan yhdessä. Perusteena ryhmähaastattelun va-

linnalleni on lisäksi se, että ryhmähaastattelu on tehokas aineistonkeräys muoto, koska samanaikaisesti on mahdollista saada tietoa usealta ihmiseltä (Hirsjärvi 2009, 210). Ryhmähaastattelu oli siis helpompi toteuttaa, koska asun kaukana kunnasta, missä haastattelut tapahtuivat. Aluksi harkitsin jakavani haastattelut kahteen ryhmään, jolloin kumpaakin ryhmään olisi tullut neljä tai viisi henkilöä. Luovuin kuitenkin ideasta, vaikka minua hieman mietityttikin, miten ryhmähaastattelun litterointi onnistuu, kun monen ihmisen äänet sekoittuvat toisiinsa. Muutamia sellaisia kohtia nauhoituksessa oli joista en saanut selvää, mutta pääosin kuitenkin litterointi onnistui hyvin. Ryhmähaastattelun huonona puolena pidän sitä, että osa ihmisistä saattaa jännittää ryhmässä puhumista. Kuitenkin ajattelin, että tässä tapauksessa, kun työntekijät tuntevat toisensa, tämä seikka ei estä ryhmähaastattelun toteuttamista. Mielestäni kuitenkin ryhmähaastattelun toteuttamisessa hyviä puolia oli enemmän ja menetelmä sopi tähän opinnäytetyöhön paremmin. Nauhoitus onnistui hyvin ja aineistoa kertyi nauhalle noin yksi tunti ja 50 minuuttia. Tallensin haastattelun tietokoneelleni ja litteroin eli kirjoitin sanasta sanaan haastattelun tietokoneelle. Merkitsin haastatteluun osallistuneet henkilöt numeroilla. Esimerkiksi H1. Litterointi oli todella aikaa vievää, ja käytinkin siihen useita tunteja useina päivinä. Kun olin litteroinut haastattelun, kuuntelin sitä vielä muutamia kertoja ja samalla tarkistin virheet. Litteroitua tekstiä tuli noin 33 sivua fontilla 12 ja 1,5 rivivälillä. Poistin nauhoituksen digitaalisesta tallentimesta ennen kuin palautin sen takaisin koululle. Kun opinnäytetyö on valmis, tuhoan myös kaiken muun haastatteluaineiston.

3.4 Aineiston analysointi

Analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on menetelmä, jota voidaan käyttää erilaisten kvalitatiivisten aineistojen analysointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Litteroinnin jälkeen tutustuin aineistoon useaan kertaan lukien ja alleviivaten tutkimuskysymykseen vastavia ilmaisuja. Aineistolähtöisessä analyysissä kerätyn aineiston pohjalta on tavoitteena luoda teoreettinen kokonaisuus. Aikaisempien tietojen tai teorioiden ei tulisi siis määrätä analyysin toteuttamista tai lopputulosta. Kuitenkin täytyy muistaa, että puhtaita havaintoja ei ole olemassa, koska tutkijan käyt-

tämät käsitteet sekä tutkimusasetelmaan ja metodologiaan liittyvät ratkaisut vaikuttavat tuloksiin. Tutkijan ennakko-oletusten vaikutus tutkimustuloksiin vähenee, jos hän tiedostaa ne aineiston analyysivaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–96.)

Aineistolähtöinen analyysitapa sopii tähän opinnäytetyöhön, koska näin saan mielestäni paremmin tietää, mitkä asiat ovat perheleirin toimijoiden mielestä tärkeitä. Jos olisin lähtenyt puhtaasti teorian kautta analysoimaan aineistoa, saattaisi jokin tärkeä näkökulma jäädä ottamatta huomioon.

Aineistolähtöinen analyysi etenee kolmen vaiheen kautta, jotka ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi, jossa muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Pelkistäminen tapahtuu niin, että litteroidusta aineistosta etsitään tutkimuskysymyksellä vastausta. Ilmaukset, jotka löytyvät tähän vastauksena esimerkiksi alleviivataan ja merkitään litteroidun sivun reunaan. Tämän jälkeen nämä ilmaukset listataan peräkkäin erilliselle paperille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110.) Aineiston pelkistämässä noudatin näitä edellä kuvattuja ohjeita. Pelkistykset kirjoitin puhtaaksi tietokoneella litteroidun tekstini marginaalista. Ennen analyysiä tulee tutkijan päättää, mikä on analyysiyksikkö. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110). Minulla analyysiyksikköinä ovat enimmäkseen lauseet.

Tämän jälkeen tulostin pelkistykset ja leikkasin ne irti toisistaan. Tämä helppotti seuraavaa vaihetta eli aineiston klusterointia, jossa etsitään pelkistyksestä samankaltaisuutta ja eroavaisuutta jonka jälkeen samankaltaiset ilmaukset yhdistetään luokaksi ja keksitään niille luokan sisältöä vastaava nimi. Pelkistetyt ilmaukset tiivistyvät alaluokiksi, aluokat yläluokiksi ja lopulta pääluokiksi. Aineiston klusterointi on osa aineiston abstrahointia, jossa alkupe-
räisistä ilmauksia kehitetään edelleen teoreettisiksi käsitteiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Tässä vaiheessa järjestelin lattialle leikkaamani pelkistykset ja järjestelin ne edellä mainitulla tavalla. Minulla oli samat asiat kirjoitettuna myös tietokoneella, ja jatkoin Wordillä luokkien nimeämistä, sen jälkeen kun olin saanut niihin ensin järjestystä luokittelemalla niitä ensin pa-

perilapuilla. Näin minulle muodostui 17 aluokkaa, 7 yläluokkaa ja 2 pääluokkaa.

3.5 Opinnäytetyön eettisyys

Kysymykset hyvästä ja pahasta sekä oikeasta ja väärästä ovat etiikan keskeisimpiä kysymyksiä. Myös tutkimuksen tekoon liittyy useita eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan tulee huomioida. (Hirsjärvi ym. 2009,23.)

Myös itse huomasin opinnäytetyötäni tehdessä joutuvani erilaisten eettisten kysymysten äärelle. Tutkimusaihekin on jo eettinen valinta. Tutkijan täytyy miettiä muun muassa sitä, miksi tutkimuksen tekoon ryhdytään. (Hirsjärvi ym. 2010, 24.) Tutkimusaiheen sain Lapsen Hyvä arki -hankkeen ansioista. Kuitenkin sain itse vaikuttaa aiheen valintaan, ja ehdotin hankkeelle opinnäytetyötä muun muassa varhaisen tuen työmenetelmistä. Hämäläinen (1999,75) on sitä mieltä, että mitä pidemmälle perheen tai yksilön syrjäytyminen etenee, sitä vaikeampaa kierre on katkaista. Tämän takia on perusteltua panostaa ennaltaehkäisyyn sekä taloudellisesta että moraalisisesta näkökulmasta. (Hämäläinen 1999, 75.) Näihin tietoihin vedoten on mielestäni tarpeellista tehdä opinnäytetyötä varhaisen tuen työmenetelmistä.

Tutkimusluvan pyysin ja sain ennen haastattelun toteuttamista ohjaavilta opettajiltani sekä kunnan lasten ja perhepalveluiden palvelujohtajalta. Tutkimuslupa anomukseen olin liittännyt tutkimussuunnitelman. Haastatteluun osallistuneilta sain luvan opinnäytetyön tekemiseen suullisesti. Tärkeänä olen pitänyt sitä, että kukaan haastatteluun osallistunut henkilö ei ole tunnistettavissa. En ole opinnäytetyössä maininnut vastaajien nimiä. Enkä myöskään eritellyt kuka toimijoista on sanonut mitään.

Toisen tekstiä ei saa plagioida eli luvattomasti lainata. Aina, kun lainaa toisen tekstiä, on muistettava kirjoittaa lähde merkintä asianmukaisesti. (Hirsjärvi 2010, 26.) Kirjoittaessani opinnäytetyötäni olen pyrkinyt kirjoittamaan lähdeviitteet mahdollisimman tarkasti.

3.6 Opinnäytetyön luotettavuus

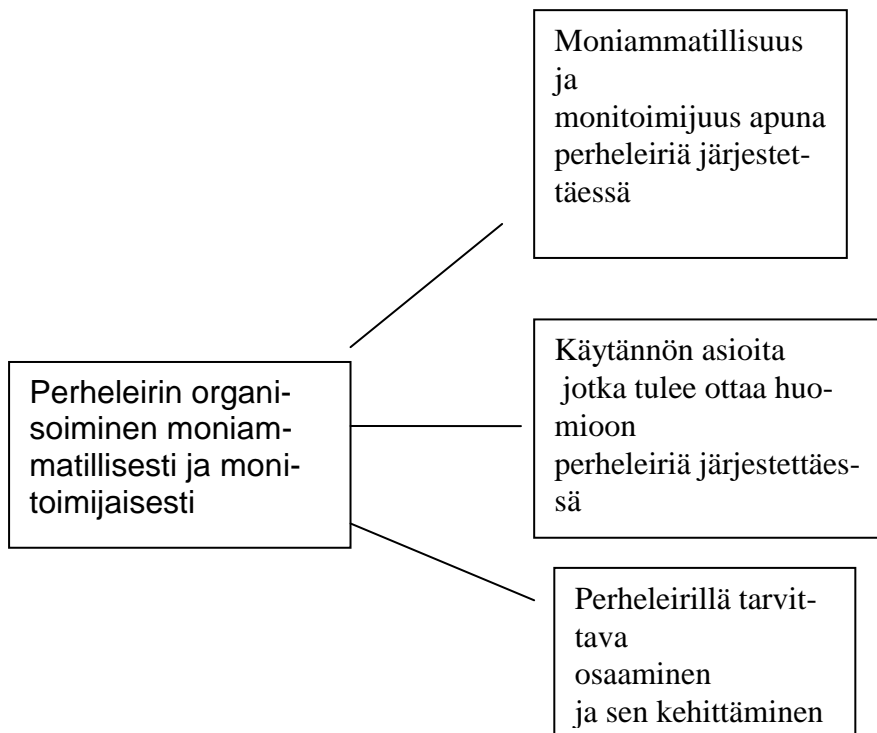
Arvioin opinnäytetyöni luotettavuutta neljän luotettavuuskriteerinkriteerin kautta. Näitä kriteerejä ovat uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. Uskottavuudella voidaan tarkoittaa sitä, että tutkija tarkistaa tutkittavilta, kuinka hyvin hänen käsitteellistyksensä ja tulkintansa vastaavat tutkittavien käsityksiä. (Eskola & Suoranta 2003, 211–212.) Tässä opinnäytetyössä uskottavuutta lisää se, että olen keskustellut omista käsitteellistyksistäni ja tulkinnoistani ohjaavien opettajieni kanssa. Vaikka en ole koskaan työskennellyt perheleirillä, olen silti tehnyt harjoitteluja päivähoidossa sekä lastensuojelussa saaden näin kosketuspintaa perheiden ja lasten kanssa tehtävään työhön. Siirrettävyyttä ajatellen olen pyrkinyt siihen, että tutkimustuloksia voitaisiin hyödyntää kehitettäessä muita perheleirejä varsinkin Lapsen hyvä arki -hankkeen alueella. Kuitenkin tulee muistaa, että tämä on tapaustutkimus, josta johtuen opinnäytetyön tulokset eivät ole yleispäteviä. Tutkimuksessa varmuutta voidaan lisätä, kun otetaan huomioon tutkijan ennako-oletukset (Eskola & Suoranta 2003, 212). Tämän tutkimuksen kulessa varmuutta olen pyrkinyt lisäämään esimerkiksi suhtautumalla kriittisesti omiin tulkintoihini ja pohtimalla asioita eri näkökulmista. Jälkeenpäin mietittynä, olisi ehkä ollut hyvä, että olisin pitänyt tutkimuspäiväkirjaa. Olisin voinut kirjoittaa ennako-olettamukseni tarkemmin muistiin opinnäytetyöprosessin alussa. Toisaalta alkuperäinen tekemäni teoreettinen viitekehys heijastelee ennako-olettamuksiani. Eskolan & Suorannan (2003,212) mukaan vahvistuvuus tarkoittaa sitä, että tulkintojen tulisi saada tukea muista samankaltaista ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista. Mielestäni tämän opinnäytetyön vahvistettavuutta parantaa se, että olen pyrkinyt kuvaamaan opinnäytetyöni tutkimusprosessin mahdollisimman seikkaperäisesti, jotta lukija voi myös itse arvioida, ovatko tekemäni tulkinnat ja ratkaisut luotettavia. Kirjallisuudesta olen myös pyrkinyt löytämään vahvistusta omille ajatuksilleni.

Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta sen kaikissa vaiheissa parantaa kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta. Aineiston keräys olosuh-

teet tulee kertoa totuudenmukaisesti ja selkeästi. Myös haastatteluihin käytetty aika, virhetulkinnat, häiriötekijät ja tutkijan oma itse arvio tilanteesta tulisi selvittää. Aineiston analyysin vaiheessa tutkijan tulee kertoa perustelut aineiston luokittelulle. Tulosten tulkinnassa on tärkeää perustella omat johtopäätökset. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.) Tutkimuksessani olen selostanut ja ottanut huomioon näitä asioita. Tutkimukseni luotettavuutta mielestäni parantaa se, että nauhoitin haastattelun ja litteroin sen mahdollisimman huolellisesti sanasta sanaan. Kuuntelin aineistoa useita kertoja ja ymmärsin, että se on hyvin tarpeellista, koska jokaisella kuuntelukerralla huomasin jotakin uutta, mikä aiemmin oli jäänyt huomaamatta. Kun en saanut enää uutta materiaalia, litterointi oli valmis.

4 Perheleirin organisoiminen moniammatillisesti ja monitoimijaisesti

Seuraavaksi raportoin opinnäytetyöni tulokset käyttäen apuna sisällönanalyysissä muodostamiani pääluokkia ja yläluokkia. Pääluokkia muodostin yhteensä kaksi. Tässä kappaleessa käsittelen pääluokkaa perheleirin organisoiminen moniammatillisesti ja monitoimijaisesti. Pääluokka muodostuu kolmesta yläluokasta, jotka ovat moniammatillisuus ja monitoimijuus apuna perheleiriä järjestettäessä, käytännön asioita, jotka tulee ottaa huomioon perheleiriä järjestettäessä ja perheleirillä tarvittava osaaminen ja sen kehittäminen.

KUVIO 1. Perheleirin organisoiminen moniammatillisesti ja monitoimijaisesti

4.1 Moniammatillisuus ja monitoimijuus apuna perheleiriä järjestettäessä

Käsittelin teoreettisessa viitekehysessäni moniammatillisuutta. Kuitenkin tulosten myötä ymmärsin yhä selkeämmin, että perheleiri, jota tutkin on toteutettu sekä moniammatillisesti, että monitoimijaisesti. Siuralan (2011, 140) mukaan monitoimijainen yhteistyö tarkoittaa julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin yhteistyötä.

Haastatteluun osallistuneet henkilöt kokivat, että kaikki toimijat ovat tasavertaisia. Moniammatillisuuden koettiin opettaneen työntekijöitä. Esimerkiksi työntekijät kertoivat oppineensa tuntemaan eri tahoja, jotka ovat mukana perheleirillä. Toisen toimijan työtä arvostettiin ja tunnettiin. Haastattelussa mainittiin myös, kuinka oma ymmärtämys on lisääntynyt toisen työn kautta. Kuten asiakkaat ovat toistensa tuki, myös toimijat koettiin toistensa tueksi. Toimijat voivat siis yhdessä miettiä ratkaisuja erilaisiin asioihin.

Tutkimustulosten mukaan perheleiri on sellainen työmuoto, jonka järjestäminen vaatii paljon työntekijöitä. Vaikka moniammatillisuus koettiin rikkauteena, oli se myös työntekijöiden riittävyyden kannalta välttämättömyys, koska kenelläkään taholla ei olisi ollut tarpeeksi työntekijöitä perheleirin järjestämiseen. Perheleirillä tarvitaan paljon työntekijöitä muun muassa turvallisuuden takia. Hyväksi asiaksi koettiin työntekijöiden riittävyyden lisäksi se, että työntekijöinä olisi sekä miehiä että naisia. Moniammatillisessa työskentelyssä jokainen tuo oman tietotaitonsa käyttöön. Kaikilla tahoilla olikin oma tärkeä osuus perheleirin järjestämisessä. Esimerkiksi ilman seurakuntaa ei olisi paikkaa, missä perheleiri voidaan järjestää. Neuvola ja perhetyö taas olivat hankkineet perheitä leirille. Koettiin, että jos esimerkiksi kolmannen sektorin tulisi hankkia perheet, olisi se heille hankalampaa, koska he eivät välttämättä ole päivittäin tekemisissä perheiden kanssa ja heillä ei ole tietoa taustoista samalla tavalla kuin virkamiehillä. Seurakunnan, MLL:n ja Marttojen mukana olo koettiin kynnystä alentavaksi tekijäksi. MLL ja Martat mainittiin lisäksi tärkeänä tuomaan erilaista toimintaa ja vivahdetta perheleirille. Toimijat mainitsivat opiskelijat isona ja tärkeänä apuna.

4.2 Käytännön asioita, jotka tulee ottaa huomioon perheleiriä järjestettäessä

Varhaisen tuen työ vaatii onnistuakseen erilaisia resursseja. Tarvitaan esimerkiksi aikaa, tilaa ja paikkaa. (Tapola 2003, 24 Hakupäivä 2.9.2011.) Haastattelussa **aika** tuli esille kahdessa eri yhteydessä. Ensinnäkin perheleiri projektiin tulisi varata riittävästi aikaa. Vaikka työntekijöiden kiireisestä aikataulusta puhuttiin, haastatteluissa tuli esille, että perheleiri työstä jäi työntekijälle hyvä ja positiivinen mieli. Toiseksi tulee suunnitella leirin kesto. Vaikka työntekijät arvelivat, että lapset haluavat pidempää leiriä, ajateltiin yhden yön yli leirin olevan sopivan mittainen. Tähän perusteina oli se, että maanantaina alkaa taas tavallinen arki ja koulu, jolloin yksi lepopäivä on tarpeen perheiden ja myös työntekijöiden kannalta. Työntekijät epäilivät myös, että leiri saattaisi alkaa toistamaan itseään, jos se olisi liian pitkä. Toisaalta koettiin, että sen pitää loppua silloin, kun se tuntuu mukavalta.

Kouluaikana ku aattelee että sitten pitää maanantaina olla niinku normaalissa arjessa...

Et jää vähän semmonen, että voi että olipas siellä kivaa, että harmi ko se loppu nyt.

Etukäteen täytyy myös suunnitella, missä perheleiri voidaan pitää. Haastatteluun osallistuneet ajattelivatkin, että **ympäristöllä** on suuri merkitys perheleiriä järjestettäessä. Merkitystä koettiin olevan viihtyisyydellä ja sillä, että tilat ovat väljät, jotka mahdollistavat lasten kanssa toimimisen. Tarpeelliseksi koettiin myös se, että jokaiselle perheelle on oma huone. Tämä perheleiri toteutettiin leirikeskuksessa, jossa koettiin olevan nämä ominaisuudet.

Perheleirillä jokaisella työntekijällä ja opiskelijalla oli **oma perhe, josta hän oli vastuussa**. Tämä koettiin hyväksi ja selkeäksi järjestelmäksi.

Koska perheleiriä **järjestettiin kahden kunnan yhteistyönä**, toi se myös käytännön toteuttamiseen erilaisia haasteita. Esimerkiksi toisen kunnan perheleirin asiakkaat joutuivat matkustamaan. Matkustamisesta koituvat kulut ja se, että perheen kanssa liikuttaessa kustannukset nousee, tulee ottaa huomioon perheleiriä järjestettäessä.

...että sitte se kans huomattiin näissä leireissä, että matkat niinkö täytyy miettiä, et millä lailla, että taksilla ku kulkee, niin tulee tosi kallista jälkeä, että että sekin sitten pittää ottaa huomioon.

... eteenkin kun perheen kanssa liikutaan, niin se tarvii sen, siinä ei yks linja-autolippu aina avita, kun siinä on aika monta.

Kahden kunnan välillä perheleiriä toteuttaessa tulee myös miettiä, miten perheleirin kustannukset jaetaan tasapuolisesti kuntien välillä. Toisaalta toisesta kunnasta voi löytyä sellainen resurssi, mitä toisesta kunnasta ei löydy. Jotta leiriä voidaan kehittää, koettiin tärkeäksi se, että toimijat kokoontuisivat useammin pienemmissä ryhmissä. Tiedotus on haaste, kun on paljon työntekijöitä. Haastattelussa esitettiin, että esimerkiksi sähköpostilistat täytyy olla huolella tehty, jotta tieto kulkee mahdollisimman hyvin.

Koska se on se sähköposti ku siinä yksi piste on tai joku on väärin niin sittenhän se ei mene...

Vaikka joitakin haasteita työntekijät siis mainitsivatkin yhteistyössä kahden kunnan välillä, koettiin, että kahdesta kunnasta oleminen toi uusia ja erilaisia näkemyksiä ja mahdollisti työntekijöiden tutustumisen toisiinsa. Koettiin hyväksi asiaksi, että ollaan tuttuja naapurikunnassa, jos eteen tulee jokin asia, johon voidaan miettiä ratkaisua yhdessä.

Ja niinkö nyt naapuri kuntaankin niin on avautunu niinkö uusia ihan tahoja ja tuttavuuksia, että se on myös laajentunu sinne.

Toimijat miettivät haastattelussa myös sitä, mitä tapahtuu, kun yhteiset perheleiritapaamiset loppuvat. Haastatteluun osallistujat miettivät, että tarvetta olisi uudelle leirille, jossa olisi uusia perheitä. Aikaisempaan leiriin osallistuneiden toiminta voisi jatkua vertaisryhmätoimintana, mutta kuitenkin niin, että ainakin alussa moottorina olisi työntekijä.

4.3 Perheleirillä tarvittava osaaminen ja sen kehittäminen

Haastattelussa tuli esille leirin kehittämisen ja työntekijöiden kehittymisen näkökulma. Koska perheleiritoiminta on uusi työmuoto kunnissa, koettiin, että myös työntekijät opettelevat ja oppivat koko ajan lisää perheleirin järjestämisestä. Myös Ketomäen 2001, 78 mukaan uuden ryhmän ohjaaminen on oppimisprosessi, jossa myös ryhmän vetäjä ryhmäläisten lisäksi oppii itsensä uusia asioita.

Kokemuksista, joita on kertynyt tästä leiristä, arveltiin olevan hyötyä myös muissa Lapsen hyvä arki -hankkeeseen osallistuvissa kunnissa, joissa samantapaista toimintaa järjestetään. Järjestelytaitoja työntekijät pitivät tärkeinä. Perheleirin järjestämiseen katsottiin tulevan rutiinia. Toinen leiri oli työntekijöiden mielestä paremmin organisoitu, koska perheet olivat silloin jo tutumpia työntekijöille, jolloin suunnittelu voitiin tehdä kohdennetummin. Ensimmäiseltä leiriltä opittiin erilaisia käytännön asioita, esimerkiksi ruokailu oli järkevintä olla heti leirin alussa, koska kaikki eivät olleet ehtineet käydä syömässä koulun jälkeen. Iltatoimet taas sujuivat joustavasti, kun ne oli porrastettu.

suihkutus ja pesu hommathan ne meni hirmu jouhevasti siellä että siellä oli aina jotkut kainalossa kun menttiin suihkuttamaan ja pesemään lapsia ja sitä mukkaan ne pääs syömään..

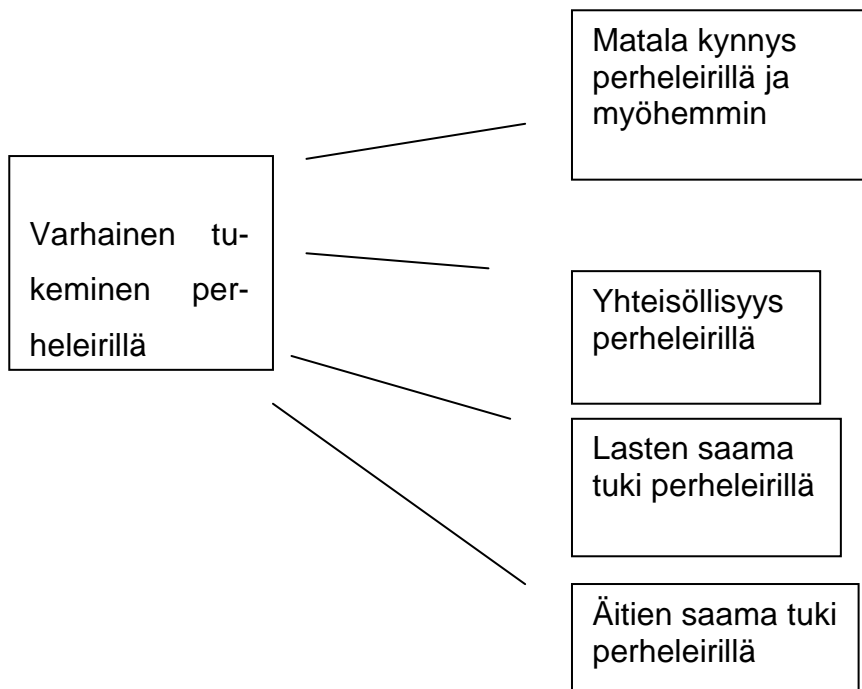
toiset leikki ja ootti vuoroa.

niin, missään ei ollu mikkään kaaoksen eikä tungoksen tuntu...

Järjestelytaitojen lisäksi työntekijät pitivät tärkeinä hyviä vuorovaikutustaitoja sekä taitoa kohdata erilaisia perheitä, koska kaikki perheet eivät kuitenkaan ole tuttuja työntekijälle etukäteen. Joustavuutta, sopeutumista ja järjestelytaitoja työntekijät kokivat myös tarvitsevansa. He pitivät tärkeänä lainsäädännön hallitsemista ja erityisesti he painottivat turvallisuusmääräysten tärkeyttä. Kuitenkaan iloista mieltä ei saa unohtaa perheleirillä.

5 Varhainen tukeminen perheleirillä

Tässä kappaleessa raportoin toisen muodostamani pääluokan eli varhainen tukeminen perheleirillä tulokset. Tähän pääluokkaan kuuluvat yläluokat matala kynnys perheleirillä ja myöhemmin, yhteisöllisyys perheleirillä, lasten saama tuki perheleirillä ja äitien saama tuki perheleirillä.

KUVIO 2. Varhainen tukeminen perheleirillä

5.1 Matala kynnyks perheleirillä ja myöhemmin

Helsingin asuinalueilla on toteutettu varhaisen tuen hankkeita vuosina 2001-2004, joissa on puhuttu runsaasti matalasta kynnyksestä, joka on varhaisen tukemisen yksi ydinpiirre. Matalan kynnyksen palveluihin on helppo ylittää kynnyks ja rohkaistua menemään toimintaan mukaan. Asiakskriteerejä ei ole, joten asiakkaalla ei tarvitse olla palveluihin tullessaan asiantuntijan nimeämää ongelmaa. Tärkeää on, että tukea on helposti saatavissa sellaisissa paikoissa, jotka eivät ole leimaavia, kuten esimerkiksi päiväkodissa tai leikki-puistossa. Toinen varhaiseen tukemiseen liittyvä ydinpiirre on mahdollistaminen, joka tarkoittaa esimerkiksi sitä, että mahdollistetaan pääsy jonnekin. Esimerkiksi kohtaamisen paikkoja ja toimintamahdollisuuksia luodaan. (Tapolu-Tuohikumpu 2005,10-54.)

Kun perheet tulevat perheleirille, on kaikille jo jotakin tuttua. Esimerkiksi neuvola mainittiin paikkana, joka on ollut perheiden elämässä pitkään. Vapamuotoisessa perheleiriympäristössä toimijat kokivat olevansa helposti lähestyttäviä. Toimijoiden mukaan perheleirillä asiakkaat voivat kysyä mieltä askarruttavia asioita. Myöskään tälle perheleirille tullessa asiakkaiden ei tarvitse pelätä, että he leimaantuvat, koska toimijoita on niin monesta paikasta ja mikään niistä ei korostu. Perheleiriä pidettiin luontevana paikkana ja kynnystä matalana tulla, kun mukana ovat tahot, joiden kanssa perheet ja lapset ovat päivittäin tekemisissä. Toimijat luonnehtivatkin perheleiriä matalan kynnyksen kohtaamispaikaksi.

*...helppo lähestyä näitä toimijoita siellä tuommosessa vapaa-
muotoisessa ympäristössä kuin tulla johonkin toimistoon tai ru-
veta soittamaan että siellä voi tavata näitä eri tahoja jos on jo-
takin semmosta mitä tarttee kysyä tai haluaa tietää enemmän,
että tää on semmonen matalan kynnyksen kohtaamispaikka.*

...Tässähän ei niinku mikkään niinku korostu yli eikä tartte aatella, että leimaantuu ... että ei niinku mittään niinku semmosta oo että tää on niinku semmonen mahollisuus.

Perheleirillä on myös se hyvä puoli, että toimijat voivat kertoa perheille toiminnastaan ja tätä kautta perheillä on mahdollisuus löytää esimerkiksi uusi harrastus lapselle. Haastattelussa esille tuli näkökulma, jonka mukaan työntekijöihin tutustuminen helpottaa yhteydenottoa myöhemmin. Kehuksen & Lähteisen (2011, 15) mukaan tutustuminen ammattilaisiin ja perheille annettu tieto esimerkiksi eri palveluista madaltaa yhteydenottokynnystä. (Kehus & Lähteinen 2011, Hakupäivä 14.11.2011.) Mielestäni myös tutkimallani leirillä voidaan siis sanoa, että kynnykset madaltuu myöhempään yhteydenottoon.

Sitten on taas helpompi myöhemmin vaikka mennä sinne toimistoonkin...

5.2 Yhteisöllisyys perheleirillä

Yhdessäolo oli tärkeä asia perheleirillä ja koettiin, että perheleirillä kaikki olivat yhdessä.

yhtä issoo perhettä melekeen

Vuorovaikutus koettiin luontevaksi. Perheiden lapset hoitivat omia sisaruskseen, mutta myös toisten perheiden lapsia. Lisäksi kaikki nauttivat musiikin soivissa hieronnassa.

Joo se oli tosi luontevaa se kanssakäyminen niinku kaikkien kesken, et siinä ei ollu semmosta jännitystä eikä semmosta se oli ihan semmonen lepposa, lepposa olo

5.3 Äitien saama tuki perheleirillä

Äideille perheleiri toiminta tarjoaa mahdollisuuden hengähtää ja saada vertaistukea muilta äideiltä. Yhdessäolo lasten kanssa on myös hyvin tärkeä periaate ja olisikin hyvä, että perheleirillä olisi sekä yhdessäoloa että omaa aikaa äideille.

Virkistäytymisen näkökohta tuli myös esille haastattelussa. Uuden ympäristön ja erilaisten ihmisten katsottiin virkistävän ja toisaalta ryhmässä oleminen ja uusi ympäristö myös vahvistavat.

Perheleiri voi siis olla kuin lomalle lähtö.

Siinä on se ympäristön vaihdos.

Et se on vähän niinku lomalle lähtö.

Vaikka perheleiri voidaan ajatella lomana, ovat säännöt ja rytmi tärkeitä. Perheleirillä tehdään kaikkea, mitä kotonakin voi tehdä ja toiminnot on hyvä olla arkeen sovitettavia. Perheleiritoiminta voidaan siis nähdä arkielämää tukevana työnä. Yhtenä perheleirin tavoitteena toimijat näkivät elämän hallinnan tukemisen. Toimijat luonnehtivatkin perheleiritoimintaa arkiluksukseksi.

Joo että semmosta ihan elämän hallintaa tuetaan siellä että niin, mistä ois hyötyä myöhemminkin

arkiluksusta oli se.

Perheleiritoiminta nähtiin opetuksellisenä kaikille osapuolille ohjaajat mukaan lukien. Leirillä perheille tarjoutuu mahdollisuus mallintaa toisiaan ja oppia toisiltaan ja ohjaajilta erilaisia tapoja toimia. Joskus joku pieneltäkin tuntuva perheleirillä tehty ja opittu toiminto voi myöhemmin auttaa arjessa. Toimijat kertoivatkin, että aina ei voi arvata etukäteen, mitä hyviä vaikutuksia toiminnoista voi koitua perheille myöhemmin.

5.4 Lasten saama tuki perheleirillä

Perheleiri koettiin paikkana, joka tarjoaa lapsille mahdollisuuden tavata muita ja toisaalta vahvistaa sosiaalisia taitoja. Toimijat kokivatkin, että perheleirillä myös lapsille tulee vertaisryhmätoimintaa samalla tavalla kuin äideille, kun äidit ovat keskenään ja lapset ohjaajien kanssa. Koettiin, että perheleirillä lapset olivat toimineet ja leikkineet yhdessä. Myös kaveruutta oli lapsilla syntynyt. Kuitenkin toimijat epäilivät, että kaveruus ei ollut tarpeeksi tiivistä jatkuakseen leirin ulkopuolella.

Se että sillä hetkellä siellä sitä kaveruutta tuli, mutta oliko se niin tiivistä, että se sitten kuitenkaan jatkuis...

Tähän syyksi nähtiin lapsiryhmän ikäjakauman hajanaisuus. Tämä koettiin asiana, joka tulisi ottaa huomioon, kun seuraavan kerran valitaan perheitä leirille. Tärkeänä pidettiin sitä, että kaikilla lapsilla olisi saman ikäinen kaveri. Haastattelussa ehdotettiin, että jatkossa ikäryhmää voitaisiin kohdentaa niin, että samanikäisiä lapsia olisi kaksi tai kolme.

...että suurin piirtein saman ikäisiä olis ainakin kaksi tai kolme saman ikäistä aina niin sit vois ainakin aatella jo vertaisryhmäkin...

Koettiin myös, että ryhmä on tuki lapselle, joka rohkaisee häntä lähtemään mukaan yhteiseen toimintaan. Merkittäväksi koettiin se, että lapsi tuntee itsensä tärkeäksi ja vanhemmat voivat iloita lapsista. Työntekijöiden mukaan perheleiritoiminta onkin toimintaa, joka kasvattaa lapsen rohkeutta ja itseluottamusta.

*Niin ja semmosta rohkeutta ja itseluottamustahan ne kasvat-
taa, kaikki tämmöset sitte niin.*

*... että jos joku on semmonen ujompi ja heikompi niin siinä toi-
nen tukkee toistansa, että siinä lähtee helposti tekemään niitä
yhteisiä asioita ku on tämmönen porukka ryhmä tukena.*

6 Johtopäätökset

Tutkimukseni tarkoituksena oli kuvailla varhaisen tuen perheleirien toimijoiden kokemuksia perheleiritoiminnasta. Tutkimustulosten mukaan perheleiri tarjoaa perheille kohtaamispaikan ja antaa perheille mahdollisuuden olla yhdessä. Perheleiritoiminnan ansiosta lapset näkevät muita lapsia ja voivat kehittää sosiaalisia taitoja. Perheleiritoiminta nähtiin lisäksi lapsen itseluottamusta ja rohkeutta kasvattavana toimintana. Äideille perheleiritoiminta tarjoaa yhdessä olon lisäksi omaa aikaa, virkistäytymistä ja mahdollisuuden oppia uusia asioita toisiltaan ja ohjaajilta. Näistä asioista voi mielestäni päätellä, että perheleiritoiminta on koettu hyödylliseksi ja tärkeäksi työmuodoksi. Hyödyllisyydestä ja tärkeydestä kertoo mielestäni myös toimijoiden halu kehittyä ja kehittää perheleiriä yhä paremmaksi. Mielestäni olisikin hyvä, että perheleiritoiminta vakiintuisi osaksi lapsiperheiden palveluja.

Moniammatillisuus ja monitoimijuus koettiin sekä välttämättömyydeksi että rikkaudeksi perheleirillä. Moniammatillisuus oli välttämättömyys työntekijöiden riittävyyden kannalta. Moniammatillisuuden kautta opitaan, ja toisaalta se antaa mahdollisuuden toisen toimijan tukemiseen. Myös asiakkaat hyötyvät moniammatillisesta ja monitoimijaisesta työotteesta. Moniammatillisuus ja monitoimijuus perheleirillä antaa asiakkaille mahdollisuuden tutustua laajasti eri tahojen toimintaan sekä kysyä eri toimijoilta mieltä askarruttavia kysymyksiä. Useiden tahojen mukana olo myös madaltaa kynnystä tulla perheleirille, kun mikään taho ei korostu. Näihin kaikkiin ajatteluani perustaen voin todeta, moniammatillinen ja monitoimijainen työmuoto sopii hyvin varhaisen tuen perheleirille ainakin tässä tapaustutkimuksessa.

Lasten koettiin leirillä leikkineen ja jutelleen toistensa kanssa. Koettiin myös, että kavereussuhteita oli syntynyt, mutta ikäeron takia ne eivät ehkä olleet tarpeeksi tiiviitä jatkuakseen myöhemmin. Toimijat olivatkin sitä mieltä, että ikäryhmää tulisi kohdentaa niin, että leirillä olisi jokaiselle samanikäinen kaveri. Laineen (2002, 13) mukaan lapsen vertaissuhde tarkoittaa suurin piirtein samantasoisten ja samanikäisten lasten suhdetta. Lasten vertaisryhmiä ovat esimerkiksi päiväkotiryhmät ja siihen kuuluvia jäseniä kutsutaan usein kavereiksi. (Laine 2002,13.) Anja-Riitta Lehtisen (2001, 81) mukaan lasten vertaissuhteet ovat tärkeitä useilla eri tavoilla, eikä vuorovaikutus aikuisen kanssa ole samanlaista kuin oman ikätoverin kanssa. Vertaisryhmässä lapsi oppii muun muassa sosiaalisia taitoja sekä toisen asemaan asettumisen taitoa. Kun lapsi vuorovaikutuksessa saa tietoa itsestä ja toisista, se edesauttaa sosiaalisen identiteetin kasvua. Lapset kisailevat, kertovat huoliaan ja salaisuuksiaan sekä pitävät toistensa kanssa hauskaa. Vertaissuhteet ovatkin merkittäviä lapsille lisäksi tunnetasolla. Lehtinen (2001, 81.) Tähän perustuen myös minun mielestäni lasten ikäryhmän kohdentaminen perheleirillä olisi hyvä asia.

Haastattelussa tuli esille myös hyvin paljon perheleirin käytännön järjestämiseen liittyvät asiat. Tähän liittyvien ilmaisujen runsas määrä liittyi varmaankin siihen, että haastattelu toteutui leirin palautepäivänä ja samalla työntekijät miettivät, miten jatkaa perheleiritoimintaa. Toisaalta se voisi kertoa myös siitä, että vaikka perheleirin kesto on yhden vuorokauden, vaatii se hyvin paljon järjestelyjä, jotta kaikki sujuu joustavasti. Työntekijät kokivat toisen leirin suunnittelun olleen kohdennetumpaa, kun he oppivat tuntemaan perheet. Anu Leppimanin mukaan leiriohjelma ei saisikaan olla täysin valmis, vaan sitä muokataan yhdessä perheiden kanssa. Kun perheet otetaan mukaan suunnitteluun ja toimintaan, on leiri perhelähtöisempi ja tukee perheiden elämänhallintaa. Tämä vaatii enemmän työntekijöiltä kuin järjestelmälähtöinen perheleiri, mutta toisaalta taas auttaa työntekijöitä ammatillisessa kasvussa. (Leppiman 2010, 164. Hakupäivä 1.9.2010) Mielestäni tässä perheleirissä perhelähtöisyydestä kertoo juuri se, että työntekijät ovat pyrkineet suunnittelemaan perheleiriä kohdennetusti ja perheitä on otettu huomioon

esimerkiksi keräämällä palautetta leiristä ja pyytämällä vanhempi apuohjaajaksi.

Yhden yön yli leiri koettiin olevan sopivan mittainen, koska maanantaina alkaa taas normaali arki ja toimijat esittivät myös epäilyjä siitä, että leiri alkaisi toistaa itseään, jos se on liian pitkä. Toisaalta epäiltiin, että lasten toivomus olisi, että leiri saisi olla pidempi. Tutkimustulos eroaa aikaisemmasta löytämästäni tutkimustuloksesta. Esimerkiksi Mattilan (2000, 49) mukaan viiden vuorokauden perheleiri oli koettu lyhyeksi. Ehkä siis leirin kesto on sellainen asia, joka tulee miettiä leirikohtaisesti ottaen huomioon leirin tavoitteet ja asiakkaat. On myös mielestäni eri asia pitää perheleiri loma-aikana kuin kouluajana viikonloppuna.

Osa haastatteluissa ilmi tulleista asioista oli sellaisia, joissa oli kaksi puolta. Esimerkiksi toisaalta perheiden matkustamisesta aiheutuu kuluja, jotka pitää ottaa huomioon. Toisaalta taas matkustaminen toiseen paikkaan tuo enemmän loman tuntua leiriin. Mielestäni olisikin hyvä, että kenellekään ei ainakaan syntyisi estettä matkakustannuksista perheleirille osallistumisesta.

Haastattelussa esille tullut termi matalan kynnyksen kohtaamispaikka kuulostaa ytimekkäältä ja kuvaa hyvin tätä perheleiritoimintaa. Perheleiri on paikka, jossa äidit, lapset ja työntekijät kohtaavat.

Mielestäni olisi hyvä, jos leirillä syntyneet vertaisryhmät voisivat jatkaa toimintaansa myös myöhemmin eli perheleiritoiminnalle tulisi jatkumoa. Toimijat ajattelivat, että ainakin alussa olisi hyvä olla työntekijä moottorina vertaisryhmätoiminnassa. Teoreettisessa viitekehyksessäni käsittelin muun muassa sosiaalipedagogiikkaa. Hämäläisen (1999, 72) mukaan parhaimmassa tapauksessa toiminta lähtee osallistujista itsestään eikä ole ylhäältä organisoitua. Sosiaalipedagogiikan oppien mukaan ryhmän itseohjautuvuutta siis tavoitellaan. Olen kuitenkin sitä mieltä, että ainakin aluksi ryhmän toiminnan turvaamiseksi työntekijä on tärkeä. Vaikka ryhmästä muodostuu itseohjautuva, osallistujilta on silti syytä kysyä, kuinka usein he tarvitsevat kannustusta ja työnohjausta (Ketomäki 2001, 78). Itseohjautuva ryhmä saattaa tarvita tukea

myös kokoontumiseen sopivien tilojen etsimisessä. On myös tärkeää, että heillä on jokin paikka, josta he voivat saada apua, jos eteen tulee jokin yllättävä ongelma. (Euramaa 2001, 49–50.)

Ennako-olettamukseni oli, että perheleiritoiminta on sosiaalipedagogista toimintaa. Nyt haastattelut jo tehneenä ja analysoineena voin todeta näin todella olevan. Mielestäni perheleiritoiminta on nimenomaan sosiaalipedagogista toimintaa. Keskeiset periaatteet sosiaalipedagogisessa työssä ovat muun muassa toiminnallisuus ja yhteisöllisyys (Hämäläinen 1999, 67). Perheleirillä rakennetaan yhteisöllisyyttä ja pyritään saamaan perheet verkostoitumaan ja näin vaikuttamaan omaan hyvinvointiinsa positiivisella tavalla. Vastuuta annetaan perheille vertaisryhmätoiminnan jatkamisesta. Tällä perheleirillä oli myös sosiaalipedagogiikalle ominaisia toiminnallisia piirteitä.

Opinnäytetyön tekeminen sai minut pohtimaan ennalta ehkäisevän perheytyön merkitystä. Usein ongelmien annetaan kärjistyä, ennen kuin niihin puututaan. On hyvä myös taloudellisesta näkökulmasta, että perheleirejä on järjestetty moniammatillisesti ja monitoimijaisesti. Euramaan (2001, 36) mukaan yhteistyö toiminnan järjestämiseksi useamman tahon kesken on taloudellista ja estää päällekkäisten toimintojen muodostumista. Mannerheimin lastensuojeluliiton vuosina 1996–2000 järjestämässä lapsiperheprojektissa ovat olleet mukana muun muassa seurakunnat, neuvolat, sosiaalitoimi, urheilu- ja vapaaehtoisjärjestöt, nuoriso- ja kulttuuritoimi, paikallislehdet sekä sosiaali- ja terveysalan oppilaitokset. (Euramaa 2001, 36.)

7 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessin alussa en vielä oikein ymmärtänyt monitoimijaisen yhteistyön merkitystä perheleirillä. Puhuin haastattelussakin vain moniammatillisesta yhteistyöstä, mutta myöhemmin jo aineiston kerättyäni ymmärrykseni alkoi syventyä ja huomasin, kuinka tärkeää monitoimijuus on perheleirillä. Olisinkin voinut ottaa hieman paremmin selvää monitoimijuudesta ennen kuin lähdin tekemään haastatteluja. Se, että en huomannut käyttää tätä käsitettä, voi johtua siitä, että en ole koko opiskeluaikani kuullut yhteistyöstä puhuttavan muilla termeillä kuin moniammatillisuutena. Koin, että termistä on myös hankala löytää tietoa kirjallisuudesta.

Mielestäni ajatteluni on rikastuttanut se, että tutustuin vieraan kunnan toimintaan ja voin ehkä tulevaisuudessa työssäni hyötyä tästä kokemuksesta. Opin, että vaikka en koskaan menisi mihinkään muuhun kuntaan töihin, on silti hyvä tietää, minkälaista toimintaa muissa kunnissa on. Oli mielenkiintoista tutustua kuntayhtymän alueella järjestettyyn perheleiritoimintaan.

Koin opinnäytetyön tekemisen opettavaiseksi kokemukseksi. En ole ennen tehnyt haastattelua, ja alkuun minua hieman jännittikin ryhmähaastattelun tekeminen. Lisäjännitystä haastatteluihin toi se, että kävin haastattelemassa vieraalla paikkakunnalla, jossa en koskaan ennen ole käynyt. Olen kuitenkin tyytyväinen valintaani tehdä ryhmähaastattelu. Mielestäni sain sillä menetelmällä monipuolista tietoa perheleiritoiminnasta. Parantamisen varaa olisi kuitenkin ollut haastattelun toteuttamisessa. Olisin mielestäni voinut selkeämmin esitellä oman asiani. Opin tästä kokemuksesta, kuinka tärkeä aloitus on kaikissa tällaisissa tilanteissa. Olisin ehkä voinut myös paremmin tarttua haastatteluun osallistuneiden kommentteihin pitkin haastattelua. Mietin myös sitä, että olivatko esittämäni kysymykset liian johdattelevia. Nauhoitin haastattelun digitaalisella nauhurilla, ja tekniikan toimiminen hieman jännitti, vaikka olinkin harjoitellut tallentimen käyttöä etukäteen. Onneksi kuitenkin pää-

asiallisesti haastatteluun osallistuneiden äänet kuuluivat selkeästi nauhalta. Muutamia puheenvuoroja en saanut ollenkaan, koska en saanut niistä selvää. Toisaalta jos olisin jakanut puheenvuoroja, olisi tilanteen rentous ja keskustelunomaisuus kärsinyt. Pääasiallisesti nauhoitus onnistui kuitenkin hyvin.

Alun perin ajattelin tekeväni teemahaastattelun, mutta luovuin ajatuksesta, koska ajattelin, että olisin teemahaastattelulla saattanut rajata joitakin tärkeitä näkökulmia pois. Kuitenkin minua mietitytti avoin haastattelu siinä mielessä, että entä jos haastateltavat eivät olisikaan kovin puheliaita. Varauduin tähän miettimällä etukäteen joitakin kysymyksiä, jos haastattelu ei lähtisi kunnolla käyntiin.

Sosionomin tulisi sisäistää reflektiivinen ja tutkiva työote. Hänellä tulisi olla käytäntöpainotteista tutkimusosaamista sekä osaamista uuden tiedon tuottamiseen. Hänen tulisi myös osata johtaa ja kehittää moniammatillisessa yhteistyössä sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä sekä palveluita. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2008, 19.) Olen oppinut kvalitatiivisen tutkimuksen teosta. Olen ymmärtänyt että oman työyhteisön kehittämistä voi ja pitäisi jokaisen työntekijän tehdä omassa työyhteisössään.

Aion hankkia lastentarhanopettajan kelpoisuuden tällä sosionomin tutkinnolla. Huomasin, että sosionomina voisi olla mukana järjestämässä perheleiriä esimerkiksi päivähoidon, lastensuojelunperhetyön tai kolmannen sektorin työntekijänä. Tutkimussuunnitelmavaiheessa kirjoittamassani teoreettisessa viitekehyksessä olin käsitellyt vertaistukea, mutta lähinnä vain vanhempien näkökulmasta. Tämän tein siitä huolimatta, vaikka tiesin, että lapsen tulisi olla aina keskiössä myös vanhempia autettaessa. Haastattelua analysoidessani ja muutenkin opinnäytetyöprosessin edetessä minulle kuitenkin vahvistui edelleen ajatus vertaisryhmän tärkeydestä lapselle ja yleisesti lapsen ottaminen huomioon aina, kun työskennellään perheiden tukemiseksi ja auttamiseksi. Vaikka tietysti lastentarhanopettajana toimittaessa on tärkeitä mahdollistaa lapselle erilaista toimintaa, huomasin opinnäytetyötä tehdessäni, kuinka tärkeää ihan tavallinen arki ja yhdessäolo ovat lapselle. Lastentarhanopettajana toimittaessa olisi mielestäni tärkeä muistaa kiireettömän arjen merkitys. Opin myös, että asiakkaiden osallistaminen ja heidän äänensä

esiin tuominen on toiminnan suunnittelun ja kohdentumisen kannalta tärkeää. Tämä näkökulma on myös tärkeä lastentarhanopettajalle.

Sosionomin osaamiskompetensseista opinnäytetyö vahvisti myös asiakastyön osaamistani. Sosionomi kykenee luomaan asiakasta osallistavan yhteistyö ja vuorovaikutussuhteen. Hän tietää, miten tukea erilaisissa elämäntilanteissa ja eri kehityksen vaiheissa olevia henkilöitä. Hän osaa myös käyttää erilaisia työmenetelmiä ja teoreettisia lähestymistapoja sekä arvioida niitä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 18.) Osallistamisen tärkeyden lisäksi olen oppinut uutta sosiaalipedagogiikasta ja sen tärkeistä periaatteista toiminnallisuudesta ja yhteisöllisyydestä.

Jatkotutkimuksessa voisi tutkia vanhempien tai lapsien näkökulmasta tätä varhaisen tuen perheleiritoimintaa. Olisi myös mielenkiintoista tietää, miten leirin jatkumoksi suunnitellut vertaisryhmät ovat lähteneet käyntiin ja minkälaiseksi ne ovat muotoutuneet sekä miten perheet ovat kokeneet toiminnan.

LÄHTEET

Eskola, J & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Saarela-Kinnunen, M.2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus?. Teoksessa J.Aaltola & R.Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. S. 158-169.

Euramaa, K-I. 2001.Ryhmätoiminnan toteutus. Teoksessa. K-I. Euramaa (toim.) Ryhmätoiminta lapsiperheprojektin perhetyössä. Kokemuksia ja näkemyksiä vertaisryhmistä. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto, 35–53.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. – 16. painos. Helsinki: Tammi

Heino, T., Berg, K & Hurtig, J.2000. Perhetyön ilo ja hämmennys: lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyyksiä. Helsinki : Stakes

Helminen, J. 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa Helminen. J (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Jyväskylä: PS-kustannus. S.15-36.

Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa M. Nylund & A-B. Yeung. (toim.) Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino S. 214-235.

Hämäläinen, J.1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY

Isoherranen, K. 2008. Yhteistyön uusi haaste moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Tähkiö, Raija (toim.). Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. S. 26-48.

Kehus, J & Lähteinen, S. Perheleiri yhteisöllisenä työmuotona. Aikuissosiaalityöpäivät 18–19.2011 Rovaniemi. Hakupäivä 14.11.2011 http://www.sosiaalikollega.fi/toiminta/aikuissosiaalityon-paivat-2011/esitykset/TR4_180111_Lahteinen_Kehus.pdf

Keskikylä, S & Wacklin, L. 2008. Terveystenhoitajien kokemuksia nuorille perheille suunnatuista työmuodoista. Teoksessa E. Noppari (toim.) Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 51–69.

Ketomäki, T. 2001. Yksinhuoltajat – ryhmä yksinhuoltajaäideille. Teoksessa K-I. Euramaa (toim.) Ryhmätoiminta lapsiperhe-projektin perhetyössä. Kokeimuksia ja näkemyksiä vertaisryhmistä. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto, 76–78.

Laine, K. 2002. Vertaisryhmä ja syrjäytyminen. Teoksessa K.Laine & M.Neitola(toim.) Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 13–32.

Laine, T. 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J.Aaltola & R.Valli (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus. S. 28–45.

Laki lasten päivähoitosta 25.3.1983/304 Hakupäivä 19.2.2011 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.

Lehtinen, A-R.2001. Vertaissuhteiden merkitys lasten elämässä. Teoksessa E. Hujala (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy. 79–100.

Leppiman, A.2010. Arjen elämyksiä – Leiri ja elämispohjainen Arkipäivät perhepalvelu sosiaalisen kokemuksen tuottajana. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Hakupäivä 1.9.2011
http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/67121/Leppiman_DORIA.pdf?sequence=1

Lounatvuori, S & Lindqvist, U. 2008. Varhainen tuki – kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja 2008 :7. Hakupäivä 9.11.2010
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f40baf004a176e1293d9fb3d8d1d4668/Va rhTukiNETTI.pdf?MOD=AJPERES>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2005. Tietoa MLL:sta. Liittokokous 12.6.2005. Hakupäivä 8.11.2010 <http://www.mll.fi/mll/>.

Marttaliitto. 2010. Marttajärjestö on monessa mukana. Hakupäivä 12.11.2010 <http://www.martat.fi/jarjesto/>.

Mattila, M.2000. Ei se ollut huuhaata. Vanhempien kokemuksia lastensuojelun perheleiriltä. Diakoni-ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Alppikadun yksikkö.Helsinki. Hakupäivä 1.9.2011
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2000/MattilaMarjo2000.pdf.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A & Saarnio, T. 2009 Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy

Nylund, M.1997. Oma-apuryhmät vapaaehtoisuuden ja julkisen välimaastossa. Oma-aputoiminnan valtakunnallinen kehittämisselvitys 1994-96. Helsinki: Kansalaisareena ry.

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa M. Nylund & A-B. Yeung. (toim.) Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino S.195- 213.

Pohjola, K.2005.Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa M. Reijonen (toim.)Voimaa perhetyöhön. Jyväskylä: PS- kustannus, 43–60.

Pohjois-Suomen osaamiskeskus.2011a. Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveystalvet -kehittämiskakenne ja toimintamalli 1.3.2009-31.10.2011. Hakupäivä 30.8.2011 <http://www.sosiaalikallega.fi/kaste>.

Pohjois-Suomen osaamiskeskus.2011b. Lapsen hyvä arki -hankkeen tavoitteet. Hakupäivä 30.8.2011 http://www.sosiaalikallega.fi/kaste/pohjois-pohjanmaa-lapsen-hyva-arki/lapsen_hyva_arki_tavoitteet

Reijonen,M. 2011. Perhetyö. Sosiaaliporrti. Lastensuojelun käsikirja. Hakupäivä 30.10.2011 <http://www.sosiaaliporrti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>.

Seurakuntien lapsityönkeskus ry. 2010a. SLK:N perhetyön tavoitteet. Hakupäivä 26.12.2010 http://www.evl-slk.fi/lapsi-ja_perhetyo/perheet/slk_n_perhetyon_tavoitteet.

Seurakuntien lapsityönkeskus ry. 2010b. Kasvatuskumppanuus. Hakupäivä 26.12.2010 http://www.evl-slk.fi/lapsi-ja_perhetyo/perheet/kasvatuskumppanuus

Sosiaali- ja terveystministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena – Opas työntekijöille. Helsinki: Sosiaali- ja terveystministeriö.

Siurala, L. 2011.Monialaisen yhteistyön toimintamalleja. Teoksessa K. Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanomaa oy, 115–148.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena – Opas työntekijöille. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Taavitsainen, A & Oranen, M. 1985. Perheleirit kasvatuksen tukijoina. Tutkimus Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirissä kesinä 1984 ja 1985 toteutetuista perheleireistä. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapsiraportti A 46

Tapola, S.2003. Varhainen tuki hanketyöntekijöiden kokemana. Teoksessa S.Tapola(toim.)Varhaisen tuen työmuotoja kehittämässä. Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden väliraportti 2002. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2003:7, 17-26 Hakupäivä 2.9.2011 <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/3dad7004a176e1e9494fc3d8d1d4668/pd-raportti.pdf?MOD=AJPERES>

Tapola-Tuohikumpu, S.2005. Positiivisella diskriminaatiolla varhaista tukea. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden (2001-2004) loppuraportti. SOCCAn ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja 3/2005. Helsingin kaupunki/Digipaino Hakupäivä 24.8.2011 http://www.socca.fi/files/152/Positiivisella_diskriminaatiolla_varhaista_tukea_tapola_tuohikumpu_2005.pdf

Tilastokeskus.2010. Perhe. Hakupäivä 4.11.2010 <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyön monimuotoisuus. Teoksessa Preventteri – Moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 169–198.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Oppaita 56. Stakes. Haku-päivä 7.12.2010. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>.

Varto, J.1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä

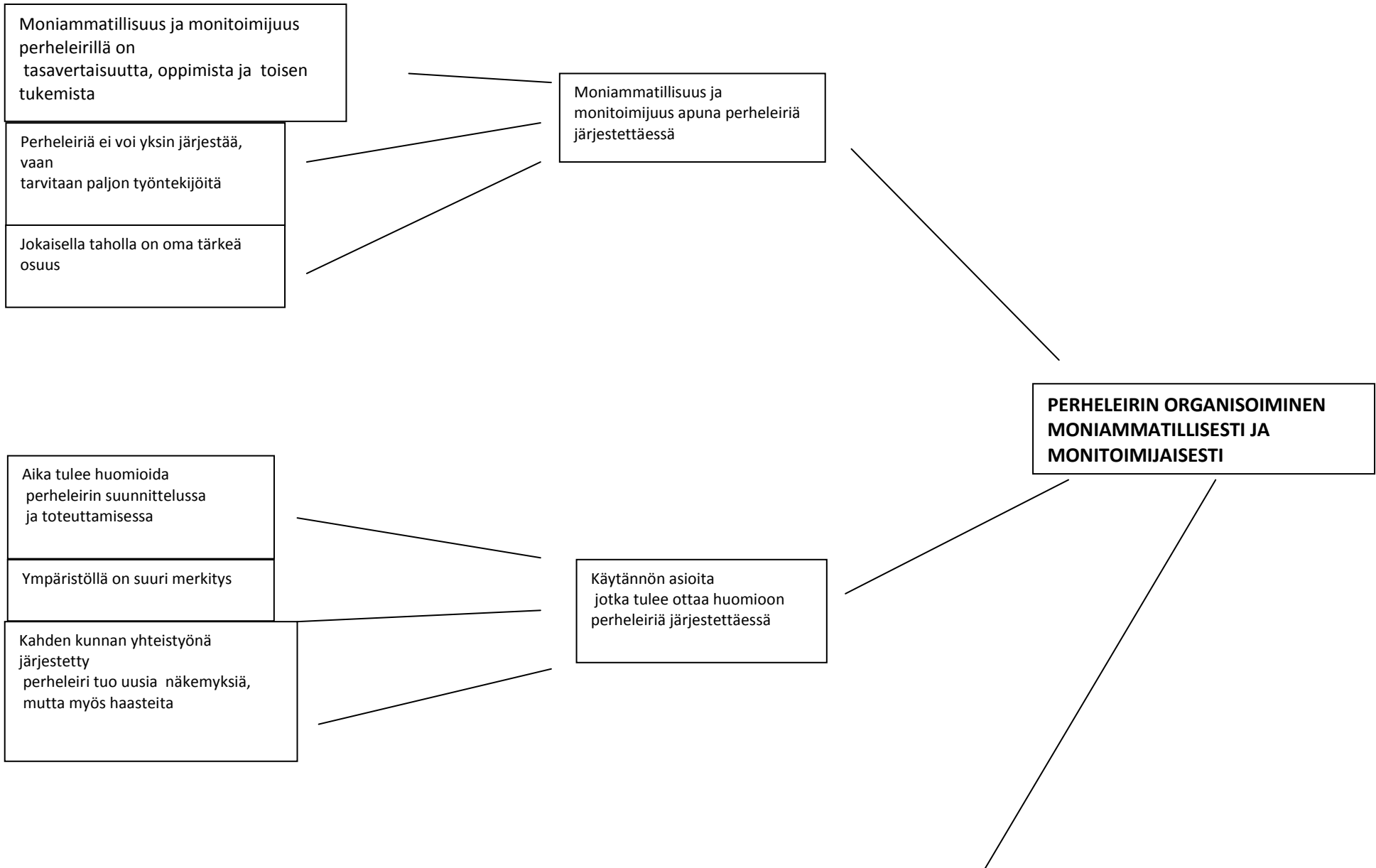
LIITTEET

LIITE 1 Sisällönanalyysi

Alaluokka

Yläluokka

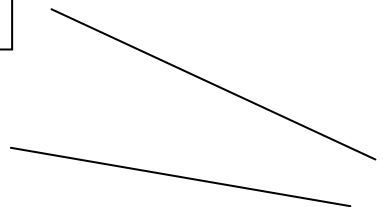
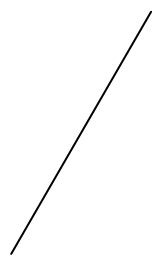
Päälouokka

Perheleirin järjestämisessä tarvittavia ominaisuuksia ja taitoja

Ohjaajat oppivat leireistä ja opin avulla leiriä kehitetään

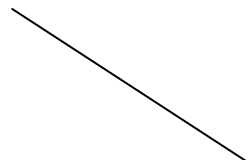
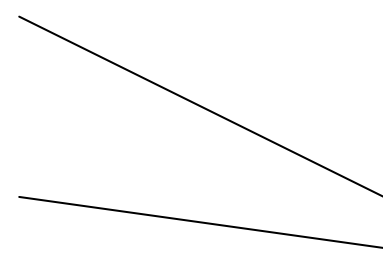
Perheleirillä tarvittava osaaminen ja sen kehittäminen

Perheleiri on matalan kynnyksen kohtaamispaikka

Kynnys madaltuu mahdolliseen myöhempään yhteyden ottoon

Matala kynnys perheleirillä ja myöhemmin

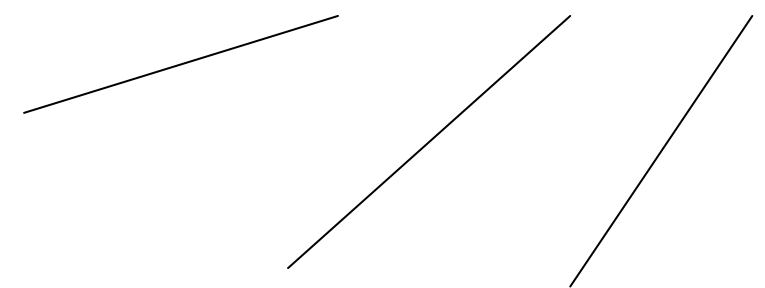

VARHAINEN TUKEMINEN PERHELEIRILLÄ

Perheleirillä ollaan yhdessä

Perheleirillä kanssakäyminen on luontevaa

Yhteisöllisyys perheleirillä

Perheleiri tukee lapsen itseluottamusta

Leirillä kaveruutta syntyi, mutta lasten ikäjakauman hajanaisuus oli haaste

Perheleiri on paikka virkistäytymiselle

Perheleiritoiminta on arkielämää tukevaa

Perheleirillä tapahtuu mallioppimista

Lasten saama tuki perheleirillä

Äitien saama tuki perheleirillä

